

¡BOMBA!

La mente que a uno lo engaña
ya nos dirá si fue acierto,
aventurar que el concierto
fue inicio de precampaña

K'intsil

Lunes 15 de diciembre de 2025

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 11 · NÚMERO 2627 · www.lajornadamaya.mx

Oochel Efe

OMSe' ku k'a'aytik sajbe'entsil yaan tu táan u jaats' ooxol, tumen lalaj ja'abe' ku kíinsik kex 540 mil máako'ob

Lalaj ja'abe' maanal 540 mil máako'ob ku kíimil yóok'olal u jaats' ooxol, ts'o'okole' lelo' ku jelbesik xan u meyaj jump'éeel u najil ts'aak, ti' lalaj 12 u p'eeel yaan ichil tuláakal yóok'ol kaab, beey a'alab ti' jump'éeel tsoolmeyaj jts'a'ab k'ajóoltbil tumen u mola'ayil Organización Mundial de la Salud (OMS).

Xaak'ale' múul k'a'ayta'ab yéetel u Jala'achil u Noj Lu'umil Brasil, tu'ux jk'a'am u meyajil noj múuch'tambal Cumbre del Clima COP30 tu kaajil Belém. Beyxan k'a'ajsa'abe' yaan kex

tak 3 mil 500 miyoonesil máako'ob sajbe'entsil yaniko'ob tumen tu'ux kaja'ano'obe' mún lu'umo'ob tu'ux je'el u séeb u'uya'al kaambio klimatikóo.

Beey túuno, u sajbe'entsil najilo'ob ts'aak yóok'olal ba'axo'ob je'el u jaats' yóok'olal kaambio kliimatikoe', je'ex búulkabil, k'áak', ooxol yéetel uláak' ba'alo'ob te'el k'iino'oba', maanal 41% u ya'abil ti' le ku tukulta'al walkil 35 ja'abo'ob paachil, a'alab te'el xaak'alo'.

Wa ma' táan u séeb uuchul déeskaboniisasyoone', u

k'a'abéetchajal u ts'a'abal najilo'ob ts'aake' je'el u ka'atéenchajal ti'al táanchúumuk siigloe', ku xo'okol te'el ts'íibo'.

Beyxan a'alabe', u mola'ayilo'ob toj óolal (wa salud) ku beetik u yantal 5% ti' u éemisyoonesil gaases efeektóo inbernaaderóo, le beetik unaj xan u káajal u séeb k'éexel bix u meyajob ti'al ma' u jach k'askúuntiko'ob yóok'ol kaab.

OMSe' ku ya'alike' unaj u ja'atsal kex u 7% taak'in ku ts'a'abal ti'al u ts'aatáanta'al ba'alo'ob yóok'olal kliimae',

ti' u mola'ayilo'ob meyaj toj óolal, tumen beyo', je'el u kaláanta'al u miles miyoonesil máako'obe', ikil u kaláanta'al u meyaj najilo'ob ts'aak tu táan u k'eexilo'ob kliima yóok'ol kaab. Xaak'ale' jts'a'ab k'ajóoltbil tu jo'olaj k'a'ayta'ab ichil u múuch'il COP30e', noj meyaj k'aaba'inta'an beey Plan de Acción de Belém para la Salud, u yáax meyajil yóok'ol kaab ti'al u kaláanta'al kaaj ti' u k'eexilo'ob kliimaa, tu'ux táan xan u táakbesa'al u mola'ayilo'ob toj óolal.